

שאולה סלע

נולדה ב – 30.11.1913 בן בוס, עיר קטנה בדרום הולנד. עיר קתולית. חיים לגמרי שגרתיים. הלכה לבית ספר כללי ואח"כ לגימנסיה, ואח"כ למדה באמסטרדם באוניברסיטה. כל חייה היתה בתנועות ציוניות. (אביה היה רופא שהקים בהיותו סטודנט באמסטרדם תנועה ציונית, ואח"כ גם בן בוס). משפחתה היתה לגמרי חילונית. לא חגגו שום חגים יהודיים בבית. היו לגמרי מעורבים בגויים, למרות שאביה היה יו"ר התנועה היהודית.

במרחק כ – 20 רגעים נסיעה באופניים מהעירה היה כבר קטן עם אגם, ושם היה להם "קנו" (סירה שבחורף היו לוקחים הביתה בידיים). חיים כאלה "אידיוטים" שקשה להבין, אבל ידענו שאנחנו יהודים. ידענו את זה היטב.

לא היתה בהכשרה בהולנד, ומעידה על עצמה שחוץ מלהכין קפה ולקבל את האורחים של אביה פשוט לא היה לה מושג על עבודה. אחותה התאומה של שאולה עלתה ארצה 4 שנים לפני, והייתה בעיינות יחד עם שלומית.

שאולה זוכרת שהייתה כ"כ מפונקת ולא מורגלת בעבודה (זה היה חינוך מהבית). לא ידעה להכין ביצה או להוריד דלי. כשהייתה עוברת בחדר אוכל היו צוחקים עליה "הסטודנטית הזאת לא יודעת להחזיק מגש". אפילו כשהייתה סטודנטית בהולנד וגרה בדירה שכורה עם אחותה הבכירה, היתה להם שם עוזרת שבאה לנקות ולסדר. ככה הצטרפתי להתחיל ללמוד לעבוד, וזה היה נורא, כי אחרים היו בהכשרה וידעו משהו, ואילו היא לא ידעה כלום ובגיל 24 להתחיל מאלף, זה היה קשה מאוד.

בשנת 1938 סיימה B.A. באנגלית, בשפות ובפילוסופיה ועלתה ארצה לניסיון. למרות שכולם שאלו למה היא נוסעת, ומה יש לה לחפש בארץ, לה זה היה מובן מאליו שהיא צריכה לעלות. לא היה לה מושג מה היא תעשה ולקיבוץ הגיעה רק בתור ניסיון ולא מתוך אידיאל או פרינציפ, פשוט עברית היא לא ידעה למרות שקבלה שיעורים ממר גרוזלר. הוא גם המציא או יותר נכון עיברת את שמה מפאולינה לשאולה, "כי אנחנו היינו גויים כאלה שאפילו שם עברי לא היה לי", הכירה קצת את האותיות ולמדה קצת תנ"ך.

כשהגיעה לנטעים התחילה בתור כובסת "אבל הייתם צריכים לראות איך רחל הויימן עשתה את זה ואיך אני". אבל מהר מאוד העבירו אותה משם, והיא הלכה לפרדס – שם היה צריך להרוויח 18 גרוש ליום בקיץ, ובחורף 10 גרוש ליום, והם ניקו את הפייחת. בקיץ לא היתה עבודה בנטעים מכיוון שפרט לגן הירק לא היה להם משק משלהם ושלחו את שאולה, חיים ודוד זוננפלד לגבע לעבוד. הם גרו בלול מרושת, שם היו שלוש משפחות עם פרימוס אחד (כיניו לרווק שגר בחדר ביחד עם משפחה) שכל פעם עבר מחדר לחדר. שם החום היה איום.

את חיים היא הכירה בנטעים בזמן העבודה בפרדסים. אסתר שהם ולאה רפפורט שעבדו יחד אתה אמרו לה שצריך לחזור מהולנד בחור בשם חיים שהוא משהו מיוחד, ושכדאי לה להכיר אותו. כשחיים חזר מהולנד הוא היה אמור להעביר ערב בו יספר לכולם איך היה בהולנד. ביום שישי כולם ישבו מסביב לשולחן, והוא לא פתח את הפה. ואז אני חשבתי "נו, זה הבחור שאני כ"כ צריכה להכיר?" אבל חיים התחיל לתת לה שיעורים בעברית, "וזה תמיד מסוכן". חיים כבר היה בן 28 ואחרי חודש החליט שהוא רוצה להתחתן עם שאולה. שאולה אמרה "נחכה עוד קצת. אני לא כ"כ נחמדה כמו שאתה חושב". טוב, אז חיינו 6 שבועות ואח"כ התחתנו. שאולה וחיים התחתנו בתל אביב אצל רב. וכשחזרו עשו להם מסיבה נחמדה.

כשהגיעו לגבע הכניסו את חיים לעבוד בבניין מה שהיה הרבה יותר מידי קשה עבורו. החום היה נוראי. את שאולה, בגלל שלא ידעו מה לעשות אתה, אז הכניסו לעבוד עם הנוער. זה לא היה בשבילם, ובגלל שלא רצו לחזור למשק, הם נסעו לכפר ידידיה (לאחותה של שאולה), שם עבד חיים עם חשמלאי, ושאולה עבדה במשק בית וטפלה בחולים. "לא ידעתי כלום". אח"כ חזרו לנטעים, שם נכנסה להריון וילדה את חיה שהייתה בין הילדים הראשונים. בשנת 1940 כשעלו לקרקע בחולה, הנשים עם התינוקות נשאר בנטעים בגלל הקדחת וחיכו עד שייבנו בתים. רק בשנת 1942 הן באו באוטובוס למשק.

גרו שתי משפחות בחדר (כשהיה), או עם פרימוס, באוהלים זה היה בלתי אפשרי בגלל הרוחות שפשוט העיפו אותם, וכשבנו סוכות שאולה מספרת שלפעמים הייתה מגיע והסוכה באה לקראתך, בגלל הרוח החזקה. תנאים איומים. רק כשעמדו על הרגליים האחוריות, החליטו לבנות את הצריפים, כי השיטה בחוליות הייתה קודם להרוויח ורק אח"כ להשקיע, אבל להרוויח כמובן שבקושי הרוויחו ולקח זמן עד שלמדו לעבוד בשיטת הלוואות. זה היה בשבילנו רעיון "טרללה עד הגג". בחוליות עבדה בהתחלה במכבסה בכביסת ילדים. הכל נעשה ביד. חיינו בחושך, כי לא היה חשמל. רק בחדר האוכל היתה מנורת לוקס שאותה חיים הצטרך כל יום להדליק, כי אף אחד אחר לא ידע איך. עבדה גם במטבח שם בישלו בתנור גבוה שעבד על סולר. כבר היתה בהריון עם שרי - עבודה בלי סוף בתנאים קשים.

את הילדים יכלו לראות כשעה ביום - מ 4 עד 5. גם לא היה אפוא להיות איתם, כי דירות לא היו ובחוץ השתוללה הקדחת. רק בבתי הילדים היו כילות, ואכן אף ילד בחוליות לא חלה בקדחת. "אנחנו כולנו כן, המבוגרים". מקררים לא היו ואת כל האוכל היו צריכים לסחוב לבניאס ע"מ שיישאר קר, במכלים וקונטיינרים גדולים ששקלו טון. הג'מוסים עברו שם, אבל אף פעם לא נגעו באוכל.

היחס עם הערבים היה טוב. הכל קנו מהם: נשק, פרות, ירקות. בתקופה יותר מאוחרת היו כאלה שהיו באים להזהיר אותם מפני התקפות שעומדות להתרחש.

כשבנו מטבח בחוליות, הם רצו מטבח כשר לבשר וחלב, אבל הרבנות כ"כ החמירה בתנאים למתן הכשר שבסוף אמרנו להם "שלום לכם, אז אין כשרות". היו תורנויות שמירה בעמדות עם נשק, וגם נשים השתתפו בהן. שאולה זוכרת שתמיד נרשמה אחרי יום עבודה הארוך. "הרבה בחורות לא העזו לשמור בלילה, לי לא היה אכפת. ישנתי מצוין".